

12. november

Immikkoortoq 1-imi allassimasutut, immikkoortoq 2-mi piffissami pilersaarut allassimasoq naapertorlugu aammalu immikkoortoq 3-mi aningaasaleeriaasissat allassimasut ataqati-giissillugit mittarfinnik pilersaarusiornissamut sanaartornissamullu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Ineqarnermut, Sanaartornermut Attaveqaaqatigiinnermullu Naalakkersuisoq, Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq, Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

aammalu

Assartuussinermi ataatsimut akissaajaatit annikillisinnissaat, timmisartuussisarnerup akuli-killinissaa aamma unammilleqatigiinnerup annertusisinnaanera siunertaralugit mittarfinnik sanaartorneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik qinigaaffimmi matumani Naalakkersuisut saqqummiussinissaannik peqquneqarnissaannut Inatsisartut aalajangiiffi-gisassaattut siunnersuut. Tamanna pissaaq mittarfiit, qulimiguullit mittarfiisa akunnisimaar-tarfiisalu piusut amerlanerpaamik 19-inut ilaasoqarsinnaasunut mittarfinnut millilernerisigut aamma allilernerisigut.

(Inatsisartunut ilaasortat: Anders Olsen, Siumut, Jens-Erik Kirkegaard, Siumut, Tillie Martinussen, Demokraatit, Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit, Kalistat Lund, Inuit Ataqtigiit)

Siumumiit aallarniutigalugu oqaatigerusutarput tassaavoq Namminersulernitta kingorna inuiaat Kalaallit nunaminnut annertunerusumik oqartussaanerulernerisa kingunerisa ilagigaat aningaasa-qarniarnikkut namminiilivinnissamut periarfissanik annertusaanissaq. Taamaattumillu aamma anga-llannikkut pisariillisaaneq aqutugalugu aningaasartuutikillisaanissaq aningaasanillu isaatitsineru-nissat avaqqunneqarsinnaajunnaartut. Piffissanngorpoq ”aaqqiissutaagallartunik” periuseqarluni angallannermik aaqqissuussisarnerit atorunnaassallugit, siunissamulli isigisumik innuttaasut ani-ngaasaqarniarnerannik pingaartitsisumik nunatsinnullu pissutsinut tamanut pitsaanerpaamik aala-jangiinissarput aqutissiuuttariaqalerparput.

Piffissanngorpoq inuiaqatigiinni nunatsinni aningaasarsiornikkut aaqqissuusaanikkullu nutarteri-sariaqarnitta alloriarfiginissaanut, taamaaliunngikkuttami nunatta aningaasaqarniarnera ilungersu-nartorsiornerulertussaavoq, tamassumalu killiffigineqarnissaa soorunami tamatta orniginngilarput.

Siumumi isumaqarpugut angallannerup silarsuaani inuiaqatigiit kiffartuunneqarnerat pitsaassut-sikkut aningaasaqarnikkullu sapinngisamik innuttaasunut amerlanerpaanut pitsaasumik inissisima-sariaqartoq.

Nassuerutigisariaqarparpulli nunarujussuarimi isorartuumi, inukeqisumi siammasissumillu najuga-qarfigineqartumi angallannerup tungaatigut kikkut tamarmik iluarisaannik aaqqiisoqarsinnaa-nngimmat, aammalu sumiiffinni arlalinni angallassinerit tapiissutitaqanngitsumik naammassineqar-sinnaanngimmata. Taamaattumik Siumumiit siunertariuarparput angallannikkut, pilersuinikkut, inuussutissarsiornikkut, takornariaqarnikkut, ilinniartitaanikkut allatigullu nunap immikkoortui aallaavigalugit ineriartortitsinissap sulissutigiuarnissaa. Naatsumik oqaatigalugu: Angallannikkut

naleqqussaasariaqalerpugut innuttaasut, inuussutissarsiortut takornarissallu angallannerannut nunatsinnilu ineriartornermut pitsanngorsaataasumik.

Mittarfiit nunap isaavii

Siusinnerusukkut Siumumiit oqaatigereernikuuarpurput Amerikarmiut mittarfissuarnik Kangerlusuarmi Narsarsuarmilu inissiisimanerat silap pissusaa eqqarsaatigalugu nalaatsornerinnaanatillu piaarinaatsoornerinnaasimagunangitsut, sanaartorerata nalaani pisariaqartitsineq aallaavigalugu suliaallutik. Maannakkullu ukiuni makkunani teknikkip ineriartorerata periarfissaritiligai aallaavigalugit sumiifiinni allani sanaartornissamut periarfissaqalersimavugut atorluarsinnaasatsinnik..

Siusinnerusukkullu aamma Siumumi erseqqissumik oqariatuutiginiukuvarput imarpik qulaallugu timmisartumut ilaasartut amerlanersaasa Nuummiit Nuummullu aallaaveqarnerat tunngavigalugu mittarfiup nunatsinnut isaaviusup Nuummiissinnaanera pissusissamisoortutut isumaqarfigigatsigu. Siumumilu arajutsisimanngilarput silap pissusaa eqqarsaatigalugu unammilligassaq annikitsuinnaangitsoq tassani, taamaammallu Nuup mittarfiata nunap isaaviatut atorneqalersinnaaneranut nalilersuutissat annikitsuinnaanaviangitsut ilimagineqarsinnaavoq. Taamaattumik atortorissaaruteqarnerup periarfissarititai matumani sukumiisumik nalilersuinermi ilaatinneqarnissaat avaqunneqarsinnaangitsut Siumumi isumaqarpugut.

Ilulissani mittarfiup nunani tamalaani mittarfinngorlugu tallineqarsinnaanerata periarfissarissaarnera Siumumiit annertuumik soqutiginarparput, tassami uani siunnersuummi siunertanut ilaalluinnarmata mittarfinnik pilersitsinissat talliliinissalluunniit nunatsinni aningaasarsiornikkut, inuussutissarsiornikkut kiisalu takornariaqarnikkut ineriasaaniarnermi tunngavissaanissaat. Ilulissat taamatullu Qeqertarsuup tunua ilisimasatsituut inuussutissarsiornikkut annertuumik ingerlatsif-fiupput, taamatuttaarlu takornariaqarnerup tungaatigut Ilulissat qitiulluinnarluni.

Imarpiup avannaani nunallu immikkoortuini mittarfiit

Siumumi tunngaviusumik isumaqarpugut nunap immikkoortuini mittarfiit sumiiffinni taakkunani inoqarnerpaaffinni, tassa aallartoqarnerpaaffiusartuni, tikkineqarnerpaaffiusartuni aammalu inuussutissarsiutitigut ingerlatsinerpaaffiusuni ineriartorfissalinnilu inissisimasariaqartut.

Nunatta kujataani illoqarfinniit angalasartut amerlassusaat qiviaraanni, mittarfiup Qaqortumi inissisimanissaa Siumumiit pissusissamisoortutut nalilerparput. Angalasummi amerlanerpaartaat Qaqortumut Qaqortumiillu angalasuupput inuussutissarsiutinillu ingerlatallit amerlanerpaat aamma Qaqortumillutik. Inuussutissarsiorterlu pitsaasoq ineriartortinneqassappat assartuussinermi kiffartuussinerit eqaannerusut pisariaqartinneqartut tamatta ilisimaaraarput. Ullumikkummi nunatta kujataani angallanneq innuttaasut amerlanerpaartaannut pisariusorujussuarmik ingerlanneqartoq kujataarmiunit naammagittaalliutigineqartuarpoq, ”pisariaqanngitsumik” Narsarsuakkooqqaartarneq akitsorsaataasoq sivitsorsaataasorlu eqqarsaatigalugit. Tamassumallu qularnanngitsumik nassatarissavaa Narsamut Nanortalimmullu angalasut eqaannerusumik pilertornerusumillu ornaminnut apuuttalernissaat.

Tunami angallanneq qiviaraanni angalasut amerlanerpaartaat Tasiilamut Tasiilamiillu aallaaveqarnerat eqqarsaatigalugu Tasiilami mittarfiliorsinnaanerup pissusissamisoornera Siumumiit isumaqarfigaarput. Ilisimasatsitullu Island aqqutigalugu takornarissat amerlasuut Tunumut takornarinnissaq assut soqutigisarivaat, naak Tasiilamut ingerlaqqinniarneq ilaatigut kipiluttunarsinnaasaraluartoq. Taamaattumik toqqaannartumik Tasiilamut Tasiilamiillu ingerlasariaqarneq Siumumiit

tapersorsorparput, tassungalu atatillugu misissueqqissaarnissat taamatullu pilersaarusiornissat aallartisarneqartariaqarnerat Siumumiit kaammattuutigissallutigik.

Nunatta sinnerani mittarfinnik naannerusunik pilersitsinissat matumani aamma siunniunneqarmat Siumumiit iluarisimaarparput, tassami amerlasuutigut timmisartunut suluusalinnut mittarfiliortiternerit aamma kingunerisussaassavaa kiffartuussinermut isumaqatigiissutit aqputigalugit Nunatta karsiata sipaaruteqarnissaa. Tamannalu aqputissatsialaasoq Siumumiit isumaqarpugut.

Ittoqqortoormiini, Nanortalimmi, Kangaatsiami, Qeqertarsuarmi kiisalu Qasigiannuani naatsunik timmisartut 19-t angullugit ilaasoqarsinnaasut atorlugit miffigineqarsinnaasunik sanaartornissat Siumumiit isumaqataaffigaagut. Tassuunakkummi angallanneq sukkanerusoq, eqaannerusoq akikin-nerusorlu pilersinneqarsinnaanerit Siumumiit upperilluinnarparput, tassami angallannikkut maan-nakkutut kiffartuunneqarnerat qiviaraanni amerlanertigut qulimiguulik atorlugu kiffartuussineq ingerlanneqarpoq, tamannalu ingerlatsinermi akisuujusoq Siumumi ilisimaaraarput.

Taamaattumik Inatsisartunut ilaasortat siunnersuutaat matumani aamma sammisarput eqqar-saatigalugu Siumumiit isumarput naappertorlugu mittarfinnik naannerusunik pilersitsinissanut atatillugu pioreersunik annikillililerinissanut oqariartut Siumumiit nalilersuiffigeqataaffigissallugu oqaloqataaffigissallugulu piumassuseqaratta matumani oqaatigissavarput, nunattami ataqatigiissu-mik angallannikkut aqqiivigineqarnissaanut taakkua aamma tunngavisseeqataasussaammata.

Naggataatigut Siumumiit Naalakkersuisunut kaammattuutigissavarput mittarfinnik sanaartornissat tamaasa ataatsimut isigalugit sanaartornissamut ingerlatseqatigiiffimmik aningaasalersuinikkullu isumaginnittussamik pilersitseqqullugit, taamaaliornikkut Namminersorlutik Oqartussat toqqaan-nartumik akisussaasuunginnissat qulakkeerniarlugu.

Siumumilu isumaqarpugut ullumikkut nunatta aningaasaqarnikkut inissisimanagera naappertorlugu aammalu nunatsinni aqqiissusseqqinnikkut suliasat aggersut eqqarsaatigalugit avaqqussinnaa-nngikkippat avataaniit sanaartornissarsuarnut aningaasalersuinissamik neqerooruteqarsinnaasut ilassilluarnissaannut.

Tamannalu tunngavigalugu Naalakkersuisunut kaammattuutigissavarput mittarfiliortiternissanut aningaasalersuinissaq pilersaarusiornilugaq suliasanillu naammassinniffiusoq qulakkeerlugu ani-ngaasalersuinissamullu piumasaqaataasunik naleqqusaaffiusoq Inatsisartunut piaartumik saqqum-miuteqqullugu.

Taamatut Siumumiit oqaaseqarluta aalajangiiffigissatut siunnersuutit tamaasa akuersaarpagut, aappassaaneerneqannginnerannilu Sanaartornermut ataatsimiititaliami suliarineqarnissat inassutigalugu.

Anders Olsen
Siumut